

ПРИЗНАЊЕ И ИЗВРШЕЊЕ СТРАНЕ КРИВИЧНЕ ПРЕСУДЕ

Апстракт: Признање и извршење страних кривичних пресуда представља облик кривичноправне помоћи који чини значајан вид сарадње међу државама у сузбијању кривичних дјела са међународним елементом. У основи, овај облик сарадње међу државама је посљедица интернационализације кривичног права, велике циркулације и миграције грађана, а нарочито потребе ресоцијализације и рехабилитације осуђених лица која у иностранству наилазе на велике потешкоће због удаљености од своје породице, непознавање страног језика, итд. Дакле, ради се о најновијем и истовремено најзахтијевнијем облику међународне кривичноправне помоћи у оквирима међународног кривичног права који, заједно са неким другим новим облицима, као што је налој за хапшење и уступање и преузимање кривичног поштовања, у значајној мјери заузимају мјесто неким традиционалним правилима која су важила за ову област. Тиме су створени услови за успостављање нових правила и начела заснованих на високом степену повјерења међу државама, што је на крају резултирало значајном трансформацијом међусобне правосудне сарадње и помоћи у кривичним стварима.

Значај овог дијела међународног права посебно је изражен у новије вријеме у Босни и Херцеговини. Наиме, знатан број оптужених или већ осуђених користили су нека превазиђена рјешења у пружању кривичноправне помоћи како би избјегли кривично поштовање или извршење кривичних санкција које су им изречене. То је и био основни разлог за промјену концепције уређења ове области, па је стога и у Босни и Херцеговини, по улогу на неке државе у окружењу, донесен посебан закон којим се уређују услови и поступак пружања међународне кривичноправне помоћи. Овај тренд је присутан и у многим другим државама, нарочито оним насталим на југословенским просторима у којима се ипак и даље присутно раширеним европских конвенција о међународној кривичноправној помоћи.

* Редовни професор Правног факултета у Бањој Луци – у пензији, milosbabic@gmail.com.

Кључне ријечи: признање и извршење стране кривичне пресуде, трансфер осуђених лица, трансфер извршења, двострука кажњивост или идентитет инкриминације, поступак егзекуатуре.

1. ОПШТЕ НАПОМЕНЕ

1. Савремени интеграциони процеси у свијету, афирмација и јачање солидарности и међусобне сарадње међу државама, све интензивнија циркулација и покретљивост људи и добара преко државних граница, успостављавање међународног кривичног правосуђа, ширење све опаснијих облика транснационалног организованог криминала и уопште кривичних дјела са међународним елементима, изузетно су актуелизовали питање међународне кривичноправне помоћи и сарадње. Наведени процеси стоје у основи наглог и интензивног развоја и конституисања међународне кривичноправне помоћи као посебне гране права која се развија у оквирима међународног кривичног права.¹ У томе посебан значај има потреба ресоцијализације и рехабилитације осуђених лица који у иностранству наилазе на велике потешкоће услед непознавања страног језика и права, удаљености од породице, својих сродника, итд. Традиционална правила која су важила за ову област се доста брзо мијењују, а нека се у потпуности напуштају и уступају мјесто сасвим новим и либералнијим. Поред екстрадиције и тзв. „мале“ међународне кривичноправне помоћи као традиционалних облика, јављају се и развијају сасвим нови облици ове помоћи, као што је извршење

1 Релевантни међународни инструменти којима се регулишу питања међународне правне помоћи у кривичним стварима су: *Евројска конвенција о међусобном јуружању јравне јомоћи у кривичним сјварима* (European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters, ETC no. 030, конвенција СЕ од 20. апр. 1959); *Евројска конвенција о екјтрадицији* (European Convention on Extradition, ETC no. 024, конвенција СЕ од 13. дец. 1957), са *Додајним јројпоколом уз Евројску конвенцију о екјтрадицији* (Strasbourg, 15. окт. 1975) и *Друјим догајним јројпоколом уз Евројску конвенцију о екјтрадицији* (Strasbourg, 17. март 1978); *Евројска конвенција о сузбијању собраћајних деликајта* (European Convention on the Punishment of Road Traffic Offences, ETC no. 052, конвенција СЕ од 30. септ. 1964); *Евројска конвенција о нагзору над условно осуђеним или условно ојшјушјеним извршиоцима кривичних дјела* (European Convention on the Supervision of Conditionally Sentenced or Conditionally Released Offenders, ETC no. 051, конвенција СЕ од 30. септ. 1964); *Евројска конвенција о јреношењу јосјујака у кривичним сјварима* (European Convention on the Transfer of Proceedings in Criminal Matters, ETC no. 073, конвенција СЕ од 15. март 1972); *Евројска конвенција о сузбијању јероризма* (European Convention on the Suppression of Terrorism, ETC no. 090, конвенција СЕ од 27. јан. 1977); *Евројска конвенција о јрансферу осуђених лица* (Strasbourg, 21. март 1983) са *Додајним јројпоколом уз Конвенцију о јрансферу осуђених лица* (Strasbourg, 18. дец. 1997); *Лисабонски ујовор* (Treaty of Lisbon, ОЈ Ц 306/1 од 17. 12. 2007).

страних судских одлука, уступање и преузимање кривичног гоњења, налог за хапшење, итд.

Међународна правна помоћ у кривичним стварима *пресидставља скуп радњи и посидуйака* који се предузимају у сарадњи држава у вези са вођењем кривичног поступка. То је дјелатност надлежних државних органа најмање двију држава, од којих једна тражи помоћ – *држава молиља*, а друга је на молбу прве пружа – *замољена држава*.² Право пружања међународне кривичноправне помоћи уређује се међународним уговорима или прописима унутрашњег права. То има за сврху да се на основу солидарности и сарадње међу државама омогући гоњење извршилаца кривичних дјела и извршење већ изречених кривичних санкција и у случајевима када је у вези са тим одређене процесне радње потребно предузети и у иностранству.

2. Међународна кривичноправна помоћ може бити активна и пасивна. *Активна правна помоћ* се састоји у тражењу правне помоћи коју домаћи правосудни органи траже од надлежних органа друге државе (*ифражење правне помоћи*), а *пасивна правна помоћ* када домаћи правосудни органи пружају ту помоћ на захтјев страних органа (*иружање правне помоћи*).

Како се међудржавна сарадња у сузбијању криминала са елементима иностраности све више шири и постаје све интензивнија, истовремено се шири и обим међународне кривичноправне помоћи кроз коју се та сарадња остварује. Поред екстрадиције као главног и најстаријег облика, међународна кривичноправна помоћ обухвата и већ наведену „малу“ кривичноправну помоћ која се састоји у предузимању појединих процесних радњи за потребе кривичног поступка неке друге земље. Такве радње су нпр. саслушање свједока, обављање претреса, достављање позива или других писмена, прибављање одређене документације, давање одређених информација (нпр. података из казнене евиденције) и сл.

Поступци за пружање кривичноправне помоћи, иако у функцији или служби кривичног поступка, представљају *самосидалне* и посве *ауидиономне* поступке који имају свој посебан предмет који је повезан са предметом кривичног процесног односа само утолико што је њиме изазван. Ови поступци су уређени посебним прописима, они имају своје посебне органе, посебне субјекте, у њима се доносе посебне одлуке. Стога их је нужно разликовати од кривичног поступка чији је основни предмет пресуђење кривичне ствари, али и од инцидентних поступака (нпр. изузећа и др.) до којих долази у току кривичног поступка. У новије вријеме, кривичноправна помоћ обухвата и неке нове облике ове помоћи, као што су извршење стране судске пресуде, уступање или преузимање кривичног гоњења, надзор над условно

2 Међутим, некада се замољена држава и држава молиља називају и другачије, а што зависи од врсте правне помоћи о којој је ријеч. Тако се према Конвенцији о трансферу осуђених лица (чл. 1.) користе и називи „држава изрицања казне“ и „држава издржавања казне“, а у неким међудржавним уговорима „држава изрицања пресуде“ и „држава извршилац“ или „држава која надзире“ (нпр. уговор између Србије и Аустрије, чл. 11. и 16.).

отпуштеним лицима, а са оснивањем међународних кривичних судова и помоћ која се пружа тим судовима. Ваља ипак имати у виду да се међународна кривичноправна помоћ између држава и помоћ која се пружа Сталном међународном кривичном суду, разликује од помоћи која се пружа међународним кривичним *ad hoc* судовима. Кривичноправна помоћ између држава има уговорну основу, јер се базира на билатералним и мултилатералним уговорима, што важи и за помоћ која се према Римском статуту (који такође има карактер међународног уговора) пружа МКС. Међутим, помоћ која се пружа *ad hoc* судовима нема уговорну основу, већ произилази из обавеза које се заснивају на статутима тих судова који су донесени у форми резолуција Савјета безбједности на основу гл. VII Повеље УН.

Иако је у функционалној вези са обављањем правосудне функције, међународна кривичноправна правна помоћ традиционално је схватана као облик сарадње међу државама, а не између судова и других правосудних органа. Такво схватање се углавном заснивало на ставу да је правосуђе и примјена кривичноправне репресије веома важан дио државног суверенитета и због тога држава у тој области не жели конкуренцију и не признаје акте других правосудних органа. Међутим, напуштањем крутог схватања државног суверенитета, домаћи и инострани правосудни органи све више међусобно сарађују ступањем у непосредне односе, без посредовања, мијешања и контроле органа извршне или политичке власти. Према томе, и у овом погледу стање се убрзано мијења и нужност сарадње и солидарности у сузбијању, нарочито тешких облика транснационалног организованог криминала који не признаје државне границе, намеће потребу напуштања традиционалног неповјерења у иностране органе правосуђа. Такво стање има за резултат појаву нових облика међудржавне помоћи и сарадње (нпр. Европски налог за хапшење и предају), али и ограничавање или напуштање неких превазиђених и застарјелих правила која ту сарадњу чине неефикасном или је чак ограничавају или спречавају (нпр. често крути принцип реципроцитета, забране издавања својих држављана, итд.).

3. У ранијем југословенском праву овај дио права је традиционално занемариван и представљао је дио кривичног процесног права. Поступци екстрадиције и осталих видова међународне кривичноправне помоћи третирали су као један облик посебних, истина некривичних поступака, али су због своје функционалне везе са кривичним поступком, били уређени у истим правним прописима. То је разлог што су основне и најстарије установе ове гране права, екстрадиција и међународна кривичноправна помоћ у ужем смислу, биле у кривичнопроцесним одредбама, заједно са одредбама о другим посебним поступцима: за примјену мјера безбједности, одузимање имовинске користи, опозив условне осуде и др. Посебно интересовање према овом дијелу права нису показивали ни тадашњи законодавац ни доктрина, иако је и тада било доста отворених и спорних питања, посебно у практичној примјени. Стога је овај дио нашег права остао прилично неразвијен, што је мање или више карактеристично и за остале бивше социјалистичке земље.

4. Јачање значаја овог дијела права посебно је изражено у новије вријеме у Босни и Херцеговини. Наиме, знатан број оптужених или већ осуђених користе превазиђена и застарјела рјешења у пружању кривичноправне помоћи да би избјегли кривично гоњење или извршење кривичних санкција које су им изречене, углавном за најтежа кривична дјела организованог криминала. То је и био основни разлог за промјену концепције уређења ове области, па је стога и у Босни и Херцеговини, по угледу на неке државе у окружењу, донесен посебан закон којим се уређују услови и поступак пружања међународне кривичноправне помоћи.³ Овај тренд је присутан и у многим другим државама, нарочито оним насталим на југословенским просторима у већини којих се ратификацији европских конвенција о међународној кривичноправној помоћи приступило тек у новије вријеме.

Као што је наведено, питање међународне кривичноправне помоћи у новије вријеме се све више уређује посебним законским прописима. Они се примјењују *суйсидијарно*, јер предност имају међународни прописи, тј. међународни уговори, билатерални или мултилатерални.⁴ Босна и Херцеговина, као и све већи број других земаља, слиједе примјер Белгије која је прва ову област уредила посебним законом још 1933. године. Ипак, још и данас има (истина ријетких) земаља које о међународној правној помоћи немају никаквих унутрашњих прописа.

2. ОПРАВДАНOST И ПОТРЕБА ПРИЗНАВАЊА И ИЗВРШАВАЊА СТРАНЕ КРИВИЧНЕ ПРЕСУДЕ

Признавање и извршавање страних судских пресуда, државе су традиционално одбијале сматрајући то угрожавањем њиховог суверенитета. Ситуација се битно мијења у другој половини прошлог вијека када јача сарадња међу државама у сузбијању најтежих облика организованог транснационалног криминала. То је наметнуло потребу склапања међудржавних уговора о преузимању извршења кривичних пресуда, али истовремено и уклањања или бар ублажавања разлика које постоје између кривичних законодавстава тих земаља. При томе је, а имајући у виду сврху кажњавању у чијој основи је рехабилитација, први пут афирмисан *присиланак осуђеної* као конститутивни елеменат за међународну кривичноправну помоћ, сличан престанку екстрадираног лица у случајевима тзв. поједностављене екстрадиције.

3 Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима, *Службени гласник БиХ*, бр. 53/09, од 15. јуна 2009.

4 Босна и Херцеговина је преузела од бивше СФРЈ Закон о закључивању и извршењу међународних уговора, као и законе који се односе на ратификацију међународних уговора и споразума, па су на тај начин сви међународни уговори из области међународне правне помоћи које је СФРЈ закључила са другим државама, постали саставни дио правног система БиХ.

Правоснажне кривичне пресуде важе и своје ефекте производе у оквиру *истје* (националне) *јурисдикције*, тј. оне важе само на територији државе чији су судови донијели дату пресуду. Међутим, потреба интензивирања сарадње на спречавању криминала, актуелизовала је питање да ли, у којој мјери и под којим условима једна кривична пресуда донесена пред судовима једне државе, може производити кривичноправне ефекте и у другој држави. Да ли нпр. правоснажна кривична пресуда правосудних органа једне земље, поред осталог, значи забрану вођења кривичног поступка према истом лицу за исто кривично дјело и пред правосудним органима друге земље (принцип *ne bis in idem*)⁵ или, да ли се кривична санкција изречена у пресуди једне државе може извршити у другој држави, итд. У суштини, ријеч је о питању екстериторијалног дејства и важења правоснажних кривичних пресуда, односно питању да ли се и у ком обиму кривичноправни ефекти кривичне пресуде протежу и уважавају и у другим државама. Другим ријечима, да ли унутрашње и међународно право уважава *нејативне* (забрана двоструког кажњавања, односно поновног суђења у истој ствари) и *јозитивне ефекте* такве пресуде (извршење такве пресуде, правне посљедице осуде, итд.).

Међу различитим облицима међународне сарадње у сузбијању криминала, признавање и извршавање страних судских пресуда данас представља веома значајан међународни инструмент у спречавању криминала. Ово посебно вриједи за земље у нашем региону у којима се некада ради о осуђењим лицима са двојним држављанствима и таква лица често избегавају извршење изречене казне злоупотребљавајући држављанство, јер њихова екстрадиција није могућа уколико пребјегну у ту другу државу чије држављанство такође имају.

Дакле, *преузимање извршења страних кривичних пресуда*, представља најновији облик међународне кривичноправне сарадње, засигурно са најдинамичнијим развојем. Оно традиционално представља и најзахтјевнији вид међународне кривичноправне помоћи и једно од најтежих питања теорије и праксе међународног кривичног права. Код овог облика помоћи, кривична санкција изречена у једној држави (*држави суђења*) извршава се у другој држави (*држави извршења*) према правилима унутрашњег права те државе и одредбама међународних уговора. Томе по правилу претходи поступак признавања стране правоснажне судске пресуде у којем правосудни органи земље извршења страну пресуду “преводе” у домаће кривично законодавство и тако преузимају одговорност за њено извршење, након чега стране државе од извршења одустају, односно то њихово право тиме престаје.

Претходно је било говора о уступању, преношењу непресуђених кривичних судских предмета из једне у другу државу *ради вођења кривичној јосиуика и суђења*, а овдје се ради о преношењу (*ирансферу извршења*) из

5 За више о овом принципу вид. у: М. Буха, докт. дисерт., *Ne bis in idem у казним јосиуикама*, Правни факултет Универзитета у Бањој Луци, Бања Лука, 2021.

једне у другу државу већ пресуђених кривичних предмета, *ради извршења* такве пресуде у другој држави. Стога се овај вид помоћи појављује као *секундарни облик* међународне кривичноправне сарадње (*post iudicium*), јер се ради о поступању на основу већ постојеће правоснажне пресуде.

Признавање стране кривичне пресуде у правом смислу претпоставља постојање одлуке државе признања, њено прихватање и реализовање њеног садржаја. На тај начин таква одлука постаје извршна, односно има карактер извршног наслова. Својство извршности кривична пресуда стиче само на основу одлуке домаћег органа (судске) власти и доноси се у посебном поступку (тзв. *испоступак еизекваитуре*) који је уређен на различите начине у појединим правним системима. Тако у неким системима, извршност страна кривична пресуда стиче формалном одлуком органа државе признања. По правилу, та се одлука доноси у истом облику као и одлука стране државе, зависно од одредаба међународног и унутрашњег права. У неким правним системима признање и извршење стране кривичне пресуде је уређено другачије, углавном непосредним преузимањем или на неки други једноставан начин, нпр. обичним стављањем клаузуле извршности или неким обичним актом процесно-техничког карактера.

Редовно преузимање подразумејева процес *усклађивања* или адаптације одлуке страног (судског) органа власти *домаћем праву*, тј. праву државе признавања или преузимања одлуке. На тај начин се садржај стране судске одлуке инкорпорира у право државе признавања и извршења. Ако се ради о признавању судске одлуке о казни или другим кривичним санкцијама, правило је да се то чини одлукама исте правне снаге, односно значаја.

За признавање и извршење стране судске пресуде у теорији, као и у међународној и националној регулативи, се предвиђају одређени услови или претпоставке које представљају услов за међународноправни легитимитет, односно транспонирање ефеката страних пресуда у кривичним стварима на национални план, тј. признавање њихове ваљаности у унутрашњем праву од стране домаћих судова. Имајући у виду њихову природу, ови услови се могу сврстати у неколико група.

Прва група услова се односи на *кривично дјело* на које се односи пресуда. Прво, потребно је да је испуњен основни услов који подразумејева *двоструку кажњивост* или *идентичност инкриминације*, тј. да се ради о дјелу које је предвиђено као кривично дјело како у законодавству земље доношења пресуде тако и земље признавања и извршења. Поред тога, нужно је да се ради о дјелима за која је дозвољена екстрадиција, што значи да је по правилу искључено међународно признавање свих оних пресуда које се односе на политичка, војна, а под одређеним условима и тзв. фискална кривична дјела. Исто тако, овај институт не укључује ни ситна, багателна кривична дјела. *Друга група* услова односи се на саму *пресуду*. Потребно је, наиме, да се ради о *правоснажној и извршној пресуди* донесеној у кривичном поступку од стране *редовној суда*. Дакле, искључена је могућност признавања и извршавања пресуда донесених од стране ванредних судова (нпр. *ad hoc* судова

који су формирани за вријеме грађанских сукоба или тзв. пријекних војних судова и сл.). Поред тога, потребно је да је у кривичном поступку била на одговарајући начин обезбидеђена заштита основних права окривљеног предвидеђена у међународним актима, а посебно право на одбрану и захтјев за контрадикторним поступком, ради чега је искључено признавање пресуда донесених у одсуству окривљеног.

Најзад, *љређа љруђа* претпоставки се односи на опште услове: да признавање или извршавање стране пресуде не представља повреду домаћег поретка, тј. да не представља повреду домаћег јавног поретка, те постојање фактичког реципроцитета, тј. постојање узајамног признавања и извршавања пресуда.

3. ИЗВОРИ ПРАВА ПРИЗНАВАЊА И ИЗВРШЕЊА СТРАНЕ КРИВИЧНЕ ПРЕСУДЕ

Питање признавање и преношења извршења кривичних пресуда међу европским државама регулисано је у више међународних аката. Међу првим таквим актима је *Евројска конвенција о кажњавању саобраћајних деликајта на љуђевима* из 1964. године која је, поред уступања кривичног гоњења, државама омогућила и преношење извршења иностраних пресуда (чл. 8-13). У тим одредбама је предвидеђена начелна обавеза домицилне државе, тј. државе у којој извршилац има пребивалиште да на тражење државе у којој је дјело извршено, изврши санкцију коју је осуђеном изрекао суд те државе за саобраћајни деликт, с тим да је држава извршења овлашћена да ту санкцију прилагоди свом законодавству, уз поштовање забране довођења осуђеног у тежи положај од онога који би имао у земљи суђења (принцип забране *reformatio in peius*).

Посебан значај за ову материју има и *Евројска конвенција о међународном важењу кривичних љресуда* од 1970. године, која спада међу обимније и значајније међународне изворе права међународне кривичноправне помоћи. У првом дијелу Конвенција садржи и одређује сам појам европске кривичне пресуде (*European criminal judgment*) која подразумева сваку коначну пресуду редовног кривичног суда држава уговорних страна која је резултат кривичног поступка. Пресуда има значење осуде, односно одлуке којом се изриче санкција због кривичног дјела. У другом дијелу, који је и најобимнији (чл. 2.-52.), Конвенција уређује питање извршења казне затвора, новчане казне, конфискације имовине и споредних казни изречених у иностранству не само за кривична дјела већ и за прекршаје. Захтјев за преношење извршења подноси држава суђења домицилној држави, односно држави у којој осуђени има пребивалиште или стално боравиште ако би извршење изречене казне у тој држави унаприједило рехабилитацију тог лица. Овакав захтјев ствара обавезу замољеној држави да изврши пресуду страног суда, осим у случајевима када за то постоје одређене сметње, као

што је нпр. природа кривичног дјела, непостојање услова двоструке инкриминације, ако би то било супротно основним принципима правног система замољене државе, ако би то било супротно међународним обавезама замољене државе, ако замољена држава сматра да не може извршити кривичну санкцију, ако замољена држава сматра да држава молиља сама може извршити санкцију, ако због узраста у вријеме извршења дјела осуђено лице не би могло бити процесуирано у замољеној држави и сл. Занимљиво је да се према овој Конвенцији сагласност оптуженог не тражи, чак ни онда када је он лишен слободе у држави молиљи. Захтјев за извршење не смије бити прихваћен уколико би то било супротно принципу *ne bis in idem* (1. одјељак III дијела). Конвенција предвиђа и принцип специјалитета (чл. 9). Извршење се проводи по праву државе извршења.

Надаље, ту је и *Евројска конвенција о трансферу осуђених лица* из 1983. године (са *Додатним протоколом* из 1997. године) која се односи само на казну затвора. Оно што посебно карактерише ову Конвенцију је то што она не предвиђа *дужности државе* на извршење стране кривичне пресуде, већ само *могућности* која се остварује тек ако у одређеном случају буде постигнут споразум између двије државе. Подношење захтјева према овој Конвенцији припада не само држави у којој је донесена пресуда, већ и држави чији је осуђени држављанин, али и самом осуђеном. Он о том свом праву увијек мора бити обавијештен како би му се омогућило да изрази свој интерес да буде пребачен у своју земљу, односно земљу свог држављанства или пребивалишта. За разлику од претходне Конвенције, ова предвиђа обавезну сагласност осуђеног лица, коју он даје добровољно након упозорења на све посљедице такве његове одлуке. Исто тако, за разлику од прве Конвенције која захтијева претходни поступак тзв. *ејзеквајуре* у којем се утврђују услови извршности стране пресуде, овдје се не захтијева вођење таквог поступка у замољеној држави, већ се само једноставно наставља извршење, без икакве претходне судске или административне одлуке (чл. 9а). Изузетно, уколико буде потребно прилагођавање изречене казне у страниој пресуди систему казни предвиђених у закону замољене државе, путем судског или административног поступка, казна се може преточити у казну предвиђену за то дјело у кривичном законодавству државе извршења казне, али уз забрану погоршавања положаја осуђеног (чл. 9б). Према томе, специфичност ове Конвенције састоји се управо у томе што она предвиђа могућност да се извршење казне изречене у страниој кривичној пресуди једноставно одмах настави без било каквог посредовања домаћег судског органа (*continued enforcement proceeding*). Домаћи суд ће интервенисати, како је наведено, само ако изречена казна затвора по својој природи и дужини трајања није у складу са казном затвора предвиђеном у кривичном законодавству државе извршења или уколико законодавство ове државе то захтијева. Оваква казна, по својој природи и мјери, треба да одговара оној изреченој у страниој пресуди, односно она не може бити строжа од ње нити смије пријећи максимум казне предвиђене у закону државе извршења (чл. 10. Конвенције).

(4) *Евројска конвенција о насиљу и недоличном понашању играчаца на спортишким приредбама, посебно на фудбалским утакмицама* (ову Конвенцију је ратификовала Југославија 1990. године) такође предвиђа могућност уступања странаца осуђених за кривична дјела извршена на спортским манифестацијама ради извршења казне у домицилној држави.

4. ПРИЗНАВАЊЕ И ИЗВРШЕЊЕ СУДСКИХ ОДЛУКА У ЗЕМЉАМА ЧЛАНИЦАМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Најзначајније промјене у области признавања и извршења страних судских одлуке у земљама чланицама ЕУ десиле су се након доношења *Закључака Евројској Савјетиа из Тамјереу* 1999. године у којима је утврђено да ће се полицијска и правосудна сарадња заснивати на принципу *међусобној признавања судских одлука* (*principle of mutual recognition*). Савјет је на сједници овај принцип прогласио каменом темељцем правосудне сарадње у кривичним стварима.

Концепт међусобног признавања судских одлуке је даље разрађиван и развијан у следећем петогодишњем програму Европског савјета названом *Хашки програм за јачање слободе, сигурности и правде у ЕУ*⁶ и његовом *Акцијском плану*.⁷ У уводном дијелу овог програма посебно је истакнуто да је основни услов за функционисање овог принципа међусобно повјерење у правне системе других држава чланица. Дакле, међусобно повјерење у правне системе је основни предуслов или инструмент без којег овај принцип не може бити остварен јер без повјерења, одлука једне државе чланице неће бити примљена ни извршена у другој држави чланици.

Разумије се да се овај принцип односи на правоснажне судске одлуке, што подразумемијева не само пресуде, већ и друге правоснажне одлуке које се доносе током кривичног поступка, нпр. одлуке о притвору. Суштина овог принципа састоји се у томе да правоснажна судска одлука коју је донио надлежни судских орган једне државе мора бити призната и извршена у свим другим државама. Разумљиво је да се правни системи држава чланица међусобно разликују, али и поред тога судска власт мора прихватити судску одлуку друге државе чланице као своју сопствену одлуку, иако сама не би донијела такву или је не би донијела под таквим условима. Тако нпр. држава извршења мора прихватити одлуку о притвору иако се у држави издавања притвор одређује под сасвим другим условима.⁸

Треба нагласити да принцип међусобног признавања у кривичном праву, као и праву Европске уније, није нешто посве ново, јер се на овом принципу заснивала и Конвенција СЕ о трансферу осуђених лица још из

6 ОЈ Ц 053, 3.3.2005

7 ОЈ Ц 198, 12.8.2005.

8 Детаљније о овој проблематици, вид. I. Bantekas, "The Principle of Mutual Recognition in Criminal Law", *European Law Review*, 3/2007, 367–372.

1983. године,⁹ која је већ тада прихватила принцип да се кривична санкција може, умјесто у држави у којој је она изречена, извршити у држави у којој осуђени има држављанство, односно пребивалиште. Међутим, ова Конвенција је предвиђала да је за то услов постојање обостране кажњивости, те да држава извршења није везана за казну која је била изречена у држави која је донијела судску одлуку. Дакле, према тој Конвенцији, пресуда је била само основ за даље одлучивање у држави извршења, што значи да је овај конвенцијски принцип био заснован више на класичним правилима признавања и као такав он се битно разликује од овог принципа које познаје данашње право Европске уније.

Прихватајући принцип међусобног признавања, самим тим у кривичном праву ЕУ се напушта принцип реципроцитета или узајамности, чиме ЕУ доста амбициозно показује да умјесто дотадашњих конвенцијских принципа и правила, прихвата сасвим нова. Изненађење је да је овај принцип у земљама чланицама примљен много боље него што је то било са хармонизацијом, односно унификацијом кривичног законодавства, вођеном од стране Брисела, јер досадашња пракса показује да државе често оштро реагују када је у области кривичног права угрожена њихова сувереност.

Концепт узајамног признавања одлука као најзначајнији облик правосудне сарадње у кривичним стварима, посебно значајно мјесто је заузео у *Лисабонском уговору*, у којем је он детаљније разрађен. Принцип међусобног признавања кривичних пресуда и других судских одлука Лисабонски уговор третира као основни постулат остваривања кривичноправних садржаја у простору слободе, сигурности и правде. У том смислу се у чл. 82. ст. 1. истиче да ће правосудна сарадња у кривичним стварима Уније бити утемељена на принципу узајамног признања пресуда и судских одлука.

5. ПРИЗНАВАЊЕ И ИЗВРШЕЊЕ СТРАНИХ КРИВИЧНИХ ПРЕСУДА У ДОМАЋЕМ ПРАВУ

Овај вид помоћи у кривичним стварима уведен је у наше раније кривично законодавство Новелом Закона о кривичном поступку из 1985. године (*Службени лист СФРЈ*, бр.14/1985). Тада је у одредби из чл. 520. ЗКП СФРЈ наведено да се стране пресуде извршавају само изузетно. Прије тога, тачније 1983. године, био је ратификован уговор са Аустријом о међусобном извршењу кривичних пресуда, што је био први уговор те врсте у тадашњој Југославији.¹⁰

9 ЦЕТС, 112, 1983

10 У образложењу приједлога тог уговора било је истакнуто да је то посљедица велике циркулације и миграције великог броја грађана, затим потребе ресоцијализације и рехабилитације осуђених лица који у иностранству наилазе на велике тешкоће услед непознавања страног језика и права, удаљености од породице, својих сродника, итд. (вид. М. Грубач, Б. Вучковић, *Коментар Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима*, Цетиње, 2006, 134).

Наши судови раније, осим у изузетним случајевима, нису поступали по молбама иностраних правосудних органа којима се тражило извршење страних судских пресуда. Разлог таквог поступања је углавном било традиционално схватање националног суверенитета, што је искључивало могућност уважавања кривичноправног система друге државе, односно неповјерење у инострано право које се раније много више разликовало од домаћег права. У међувремену, ситуација се промијенила и извршење страних правоснажних кривичних пресуда постаје уобичајена пракса, што посебно вриједи када су у питању сусједне државе у којима се домаћи држављани често налазе ради запослења, студирања и неких других разлога.

Признавање и извршење стране кривичне пресуде сада је регулисано одредбама у поглављу VI ЗМПКС (чл. 62. до 76.). Из тих одредаба се види да ће домаћи суд поступити по молби државе изрицања казне за извршење судске пресуде у кривичним стварима само ако је то предвиђено међународним уговором и извршиће правоснажну пресуду у односу на санкцију коју је изрекао страни суд, на начин да пресудом изрекне санкцију према кривичном законодавству у БиХ. Дакле, наш закон не предвиђа могућност непосредног извршења казне затвора изречене у страниој кривичној пресуди. Страна судска пресуда у кривичним стварима може се извршити, како према држављанима БиХ, тако и према лицима која на територији БиХ имају пребивалиште.

Извршење стране судске пресуде у кривичним стварима којом је изречена казна затвора могуће је, како на молбу стране државе тако и на молбу држављанина БиХ коме је изречена та казна. Извршење по молби стране државе могуће је у случају када је осуђено лице недоступно тој држави, а држављанин је Босне и Херцеговине и има пребивалиште у БиХ или има само пребивалиште у БиХ, а по молби држављанина БиХ када тражи да се извршење казне, умјесто у држави изрицања казне, настави у Босни и Херцеговини (тзв. *трансфер извршења казне*).

Услови за признавање и извршење стране кривичне пресуде у домаћем кривичном праву садржани су у одредби из чл. 63. ЗМПКС. Према тој одредби, ако другачије није одређено међународним уговором, страна судска пресуда у кривичним стварима биће извршена ако су испуњени сљедећи услови: а) да је пресуда правоснажна и да је такву пресуду изрекао надлежни правосудни орган државе изрицања казне; б) да је кривично дјело предвиђено као кривично дјело и по законима у Босни и Херцеговини (*принцип двоструке кажњивости или инкриминације*); в) да у вријеме подношења молбе осуђено лице треба издржати још најмање шест мјесеци од издржане казне затвора; г) да је осуђено лице дало сагласност за извршење; д) да лице за које се тражи извршење стране судске пресуде није већ осуђено за то кривично дјело у БиХ или се за то дјело у БиХ води кривични поступак или је у БиХ ослобођено од оптужбе, и ђ) да извршење кривичне санкције није застарјело према законима државе изрицања казне или према законима БиХ (у одредби чл. 63. ст. 1. тач. ф. стоји „и“, што је погрешно, јер је довољно да је застарјелост наступила по законима једне од земаља, земље изрицања кривичне санкције или земље извршења).

Према тексту закона, први услов за извршење стране кривичне пресуде је њена *йравоснажностй*. Правоснажна је она пресуда против које се више не може уложити редовни правни лијек, а то ће бити онда када је о изјављеном редовном правном лијеку правоснажном одлуком надлежног суда већ одлучено или је рок за његово изјављивање прошао. Иако овдје није наведена *извршностй* пресуде, она би требала да се подразумејева, јер је предвиђена домаћим правом као услов за извршење сваке, па и стране пресуде, иако се заправо овдје формалноправно извршава домаћа пресуда, па се то тим прије односи и на ту пресуду. Дакле, потребно је да у односу на извршење те пресуде не стоје одређене правне сметње, као што су амнестија, помиловање или неки други разлог, као нпр. застарјелост, иако је она овдје посебно наведена.

Принципй двостйруке инкриминације. Овај услов подразумејева да је у питању кривично дјело које је кажњиво односно предвиђено као кривично дјело и у кривичном законодавству БиХ, па у односу на њега важи све оно што је напријед већ наведено у дијелу који се односи на принципе међународне кривичноправне помоћи.

Када је у питању *висина йреостйалој дијела казне* као услов, закон је наведену границу поставио на шест мјесеци (чл. 63. ст. 1. тач. в.), што је мјера казне која је предвиђена и у Конвенцији о трансферу осуђених лица.

Сајласностй осуђеној лица. Овако постављен овај услов је прилично проблематичан, јер према конвенцијама и уговорима овај услов није апсолутног карактера. Ваља имати у виду да постоје двије различите ситуације у којима се пристанак осуђеног не може на исти начин вредновати. Прво, ако се осуђени већ налази у домицилној или замољеној држави, питање његове воље или пристанка не би смјело бити сметња извршењу, јер она у таквим случајевима није релевантна за пружање овог вида кривичноправне помоћи. Ако се осуђени и даље налази у држави суђења, онда воља осуђеног има другачије значење и његов став о трансферу извршења треба да се узима у обзир. Противљење осуђеног преношењу извршења изречене казне у земљу његовог држављанства или пребивалишта може бити основано. Тако нпр. ако је осуђени већ дуже вријеме запослен у земљи суђења или му је у тој земљи породица или он из неких других, сасвим специфичних разлога, не жели да се казна извршава у његовој земљи. Конвенција о трансферу осуђених лица (чл. 3д) предвиђа да осуђено лице или његов представник морају дати сагласност за трансфер када то једна од држава сматра нужним због година старости или менталног или физичког стања осуђеног. Осуђени своју сагласност даје добровољно, свјестан законских посљедица таквог пристанка (чл. 7. ст. 1.). Међутим, према Додатном протоколу из 1997. године замољена држава може да пристане на трансфер осуђеног и без његове сагласности кад изречена пресуда или административна одлука садржи налог за протјеривање или депортацију или неку другу мјеру којом је осуђени протјеран из земље суђења. Према одредби из чл. 3. ст. 2. Конвенције у таквом случају замољена држава има обавезу само да затражи и узме у обзир мишљење осуђеног.

Постојање забране ne bis in idem или лијисенденција. У одредби из тач. е) предвиђено је да у истој ствари не постоји домаћа, осуђујућа или ослобађајућа пресуда или да се у БиХ не води кривични поступак (у законском тексту погрешно стоји “води”).

Застарјелост извршења изречене санкције. Закон је у тач. ф. ст. 1. предвидио и услов да извршење кривичне санкције није застарјело према законима државе изрицања казне и према законима Босне и Херцеговине. Овакво комбиновање овог услова и његово кумулативно постављање је супротно одредби чл. 6. Конвенције, јер је у тој одредби довољно да је застарјелост наступила према праву једне од држава. Са оваквим рјешењем, дошло би се у ситуацију да се извршава казна за чије извршење је наступила застарјелост нпр. по кривичним законима у БиХ. Дакле, довољно је да је застарјелост наступила, како стоји у Конвенцији, по законима једне од земаља.

Држављанство осуђеног лица. Иако то није изричито истакнуто у овој одредби, из одредбе чл. 62. ст. 2. произлази да је потребно да осуђено лице има држављанство БиХ или да у њој има пребивалиште. Ово је предвиђено алтернативно, што је у складу са одредбом из чл. 5а Европске конвенције о међународном важењу кривичних пресуда према којој није обавезно држављанство, већ је довољно да осуђени има пребивалиште у иностраној држави. Дакле, лица која у БиХ треба да издрже казну могу бити држављани БиХ осуђени у иностранству који се у вријеме подношења молбе налазе у БиХ или држављани земље у којој је донесена пресуда који се налазе на територији БиХ, када њихову екстрадицију ради извршења те казне њихова земља не захтијева. Извршење се може тражити и за странца или лице без држављанства које је осуђено у иностранству, а налази се на територији БиХ или се налази у иностранству, а казну жели да издржава у БиХ.

Као и код екстрадиције и овдје вриједи *принцип специјалитета*, јер осуђени не смије бити гоњен или осуђен за неко друго кривично дјело, нити му се може на неки други начин или из другог разлога ограничавати лична слобода, као ни изручење некој другој држави за неко друго кривично дјело (чл. 9. Европске конвенције о међународном важењу кривичних пресуда). Ова забрана, ипак, престаје ако се држава суђења сагласи са тим, односно да сагласност на његово гоњење, извршење казне за неко друго кривично дјело или екстрадицију некој трећој земљи или ако осуђени након извршења санкције остане да борави у држави извршења.

Поред ових, у међународним уговорима се предвиђају и неки други услови за пренос извршења, слично екстрадицији. Тако је нпр. у неким уговорима предвиђено да ће се инострана пресуда извршити само у случајевима када се ради о домаћем држављанину, затим да је пресуду донио редовни, а неки други, нпр. ванредни суд, да судска одлука није донесена у одсутности осуђеног, да се не ради, не само о политичком или војном, већ и о фискалном кривичном дјелу, да је такво извршење сагласно међународним обавезама земље, итд.

6. ПОСТУПАК ПРЕУЗИМАЊА

Према одредбама из чл. 62. ст. 1. и 68. ЗМКП извршење стране кривичне пресуде преузима домаћи суд у посебном, претходном поступку у којем испитује услове за признавање и извршење стране кривичне пресуде. Такав поступак се уобичајено назива *ѿосѿуѿак еѿекваѿуре*¹¹ (лат. *exequatio*: изједначавање, изравнавање) и има за циљ да кривичну пресуду иностраног суда транспонује или преведе у пресуду домаћег суда. Из наведених одредаба произлази да тај поступак заправо није поступак извршења стране кривичне пресуде, већ поступак *замјене иносѿране ѿресуде ѿресудом домаћеѿ суда*, истина не у потпуности, већ само у погледу кривичне санкције. Дакле, страна пресуда се *не извршава нейосредно*, већ се преводи у одлуку домаћег правосудног органа у виду пресуде. Основни разлог оваквог рјешења је потреба уважавања државног суверенитета, јер се транспоновањем стране у домаћу пресуду бар формално уважава државни суверенитет, односно поштује правило да се на територији домаће државе не признаје правна снага правним актима донесеним од страних правосудних органа. Такво рјешење је и практичније, јер омогућава прилагођавање стране кривичне пресуде домаћем законодавству, што поједностављује њено извршење.

Нужност усклађивања са домаћим кривичним законодавством произилази из одредбе чл. 68. ст. 3. у којој стоји да домаћи суд изрицање санкције “заснива на кривичном законодавству Босне и Херцеговине”. Усклађивању нема мјеста ако не постоји несклад између санкције из стране пресуде и санкције предвиђене у домаћем кривичном закону, већ само уколико тај несклад постоји. Несклад може да постоји не само у односу на казну, већ и друге кривичне санкције као што су мјере безбједности, условна осуда (судска опомена не долази у обзир с обзиром да се она извршава изрицањем) и васпитне мјере. Иако одузимање имовинске користи у одредбама кривичних закона о врстама кривичних санкција није наведена, ово би требало да важи и за ову кривичноправну мјеру. То је некада заправо нужно учинити, а то ће бити у свим случајевима када санкцију из стране пресуде не познаје наше законодавство или она има другачији садржај, односно предвиђена је у другој мјери или трајању. Тако, наше законодавство не познаје смртну казну (и казну доживотног затвора, осим КЗРС), али ће то бити потребно и ако је нпр. казна у иностраној пресуди изречена изнад посебног максимума предвиђеног за то дјелу у домаћем законодавству. При томе ваља имати у виду основно правило предвиђено у међународним уговорима према којем усклађивање изречене санкције никада не смије да иде на штету осуђеног (тако нпр. у чл. 11. тач. д Конвенције о трансферу осуђених лица, итд). Једно од њих је и правило забране преиначења на горе (*reformatio in peius*), што стоји и у одредби из чл. 68. ст. 5. ЗМКП, према којој суд, при изрицању пресуде, *не може изрећи ѿшежу казну од оне коју је изрекао страни суд*.

11 У грађанском праву овај поступак се назива *делибациони* или *делибацијски* поступак.

Поред тога, држава која је изрекла казну може да не прихвати пресуду иностраног суда којом је призната њена пресуда, посебно из разлога када суд који је признао страну судску пресуду, *знајно смањило висину зајворске казне или када казну зајворца замијени новчаном казном*.

Посебне тешкоће у погледу усклађивања се могу јавити онда када се ради о различитим системима казни, нпр. када је у страном законодавству предвиђено више казни затвора (нпр. затвор, строги затвор итд.) а у домаћем само једна; када је у страниој пресуди изречена казна доживотног затвора или смртна казна, а домаћи закон предвиђа само временски ограничену казну затвора; када домаћи закон не познаје одређену споредну казну која је у страниој пресуди изречена уз главну казну; када је изречена казна ван општих или посебних казнених оквира предвиђених за ту врсту казне или за дато кривично дјело. Основ за превазилажење оваквих ситуација даје и сама *Евројска конвенција о међународној важности кривичних пресуда* према којој домаћи или суд замољене државе има велике могућности за прилагођавање изречене санкције. Тако, према тој Конвенцији, уз поштовање правила да изречена санкција не може ићи на штету осуђеног, нова санкција може да буде другачије врсте или временског трајања у односу на санкцију из стране пресуде, односно пресуде коју је изрекао суд државе молиље. Тако, ако санкција изречена у страниој пресуди прелази максимум предвиђен за дато кривично дјело у домаћем закону или је у питању тежа врста казне, та санкција ће се изрећи према домаћем закону. Међутим, изузетно и таква казна се може извршити у замољеној држави под условом да је приликом потписивања Конвенције та држава пристала депоновањем посебне изјаве о пристанку и ако њено право дозвољава да се за исто кривично дјело изрекне санкција најмање у истом трајању као што је она која је изречена у држави молиљи, али тежа по врсти (чл. 44. Конвенције).

7. ГРАНИЦЕ ПРЕИСПИТИВАЊА ПРЕСУДЕ

При изрицању пресуде, домаћи суд нема овлашћење да мијења чињенично стање утврђено у страниој пресуди, што јасно произилази из одредбе чл. 68. ст. 3. у којој стоји да је суд везан у страниој пресуди утврђеним чињеничним стањем (то је предвиђено у одредби чл. 9. Конвенције о трансферу осуђених лица). Иако у теорији постоје и другачија мишљења, претеже схватање да домаћи суд пресуду страног суда не може преиспитивати по свим питањима, већ само у погледу одлуке о кривичној санкцији. То произилази и из одредаба чл. 62. ст. 1. и 68. ст. 3. ЗМПКС у којима стоји да се пресудом домаћег суда санкција “заснива на”, односно “изриче” “према кривичном законодавству Босне и Херцеговине”. То значи да домаћи суд у поступку признавања и извршења стране кривичне пресуде не суди изнова и у цијелости (*ex novo et integro*), јер се страна кривична пресуда не може преиспитивати у цјелини, већ само у оном дијелу који се односи на изречену кривичну санкцију у сврху њеног прилагођавања и превођења на “језик домаћег права”. Наравно, овдје суд

мора водити рачуна о основном правилу да домаћи суд не може изрећи санкцију неповољнију од оне из стране пресуде, нити може изрећи споредне санкције којих није било у страниој пресуди, чак и када би то било цјелисходно у том случају. Поред тога, из наведене одредбе се види да је домаћи суд у обавези да прихвати казну лишења слободе из стране пресуде и да је не може замијенити новчаном казном, те класична забрана пооштравања казне (*transformatio in peius*), уз могућност изрицање казне испод минимума предвиђеног по домаћем закону, као и обавеза урачунавања евентуалног притвора.

Према одредби чл. 68. ст. 3. домаћи суд у изреку пресуде коју доноси уноси потпуну изреку и назив суда из стране пресуде и затим изриче санкцију, те у образложењу пресуде наводи разлоге којима се руководио при изрицању санкције. И из овога произилази да се суд не може упуштати у преиспитивање ни једног другог питања осим кривичне санкције и једино о њој може донијети одлуку у сваком случају који се пред њега изнесе. Иако то у овој одредби изричито није истакнуто, домаћи суд, поред тога, може указати и на разлоге страног суда чија се пресуда извршава. Истина, тиме се донекле умањује ауторитет домаћег суда, али таква могућност је отворена и некада значајна. Ваља имати у виду да се пресудом домаћег суда оптужени (по страниој пресуди осуђени) не може ослободити од казне, а тим прије домаћи суд не може донијети ослобађајућу или пресуду којом се оптужба одбија. У неким уговорима је искључена и могућност претварања изречене казне затвора у новчану казну.

Надлежни домаћи суд у поступку егzekватуре одлучује у вијећу састављеном од тројице судија, ван главног претреса (чл. 68. ст. 1.). О сједници вијећа на којој се доноси одлука обавјештавају се тужилац, осуђени и бранилац (ст. 2. чл. 68.). Стварна и мјесна надлежност домаћег суда одређује се на исти начин као и за вођење кривичног поступка у другим случајевима, када би тај поступак био вођен пред домаћим судовима (чл. 64.). У току цијелог поступка лице за које се тражи извршење стране пресуде може имати браниоца по свом избору. Уколико сам не изабере браниоца, суд ће му га поставити по службеној дужности ако се ради о кривичним дјелима за која је, према законодавству у БиХ, одбрана у кривичном поступку обавезна (чл. 67.). Присуство оптуженог на сједници суда тешко се може обезбиједити ако се има у виду да је он по правилу у затвору стране државе, али би присуство његовог браниоца било корисно, а осуђени би се могао саслушати замолбеним путем, осим када он изричито захтијева да буде саслушан непосредно. У сваком случају, одлуку о замјени кривичне санкције суд треба одложити док се након премјештања у замољену државу осуђеном не омогући да се појави пред судом.

Страна судска пресуда у кривичним стварима неће бити извршена ако би извршење било у супротности са принципима правног система БиХ или обавезама које је БиХ преузела закључивањем међународних уговора, као ни онда када се тражи извршење у односу на дјело које се, по оцјени органа у БиХ који одлучују по молби за извршење, третира као политичко или војно кривично дјело (чл. 63. ст. 2. а) и б) ЗМПКС.

Пресуда се израђује љо љравилима домаћег љрава. Диспозитив пресуде домаћег суда је *двосљрук* јер садржи изреку пресуде страног суда са одлуком о санкцији коју је изрекао, као и кривичну санкцију коју је у складу са домаћим кривичним законом, изрекао домаћи суд. То значи да диспозитив пресуде садржи двије санкције, ону коју је изрекао страни суд и санкцију домаћег суда *која се извршава*. Санкција домаћег суда не би смјела да се разликује од санкције страног суда, осим када је неопходно да се она усклади са санкцијом предвиђеном у домаћем закону, али и тада она треба у највећој могућној мјери одговара санкцији из стране пресуде. При томе ваља имати у виду да казна коју изриче домаћи суд подлијеже двоструком ограничењу: она не може бити већа од казне изречене у страниој пресуди, ни од максималне казне која је за то кривично дјело предвиђена у кривичном законодавству у БиХ. Тиме се обезбјеђује заштита осуђеног, јер он никако не смије да дође у тежи положај од оног којег је имао у држави у којој је пресуда изречена, нити му може бити изречена казна тежа од оне која је предвиђена у домаћем закону. У изречену казну суд ће свакако урачунати издржани дио казне у земљи изрицања казне, али не и дио који је обухваћен амнестијом и помиловањем.

Против ове пресуде жалбу могу изјавити тужилац, осуђени и његов бранилац у року од 30 дана од дана пријема пресуде. О жалби одлучује Апелационо вијеће суда надлежног за одлучивање по жалбама на пресуде, а према одговарајућим одредбама ЗКП. Након правоснажности, пресуда се путем Министарства правде БиХ, доставља држави изрицања казне и осуђеном лицу, његовом браниоцу и тужиоцу.

Ако је преузето извршење стране кривичне пресуде, привремено престаје право на извршење те пресуде у односу на државу њеног изрицања, а даље извршење се одвија по праву у БиХ. Међутим, уколико би осуђени избјегао извршење казне у БиХ, држава изрицања казне поново стиче то право, али уз обавезу да о томе одмах обавијести БиХ. Заправо, у овом случају постоји обострана обавеза на обавјештавање, јер и БиХ о тој околности мора обавијестити државу изрицања казне (вид. чл. 71. ст. 6. ЗМПКС).

О евентуалном понављању кривичног поступка, одлучује искључиво држава изрицања казне. О помиловању и амнестији може да одлучује и једна и друга држава, а домаћи закон је додао и ублажавање. Ако се страна судска пресуда накнадно укине или измијени, по новој пресуди државе изрицања казне, надлежни суд у БиХ ће, на захтјев осуђеног лица, поновити поступак признавања и извршења стране судске пресуде и одлучити о даљем издржавању казне.

ЛИТЕРАТУРА

- Бабић М., *Међународно кривично љраво*, Универзитет у Бањој Луци – Правни факултет, 2011.
- Bantekas I., "The Principle of Mutual Recognition in Criminal Law", *European Law Review*, 3/2007.

- Буха М., *Ne bis in idem* у казненим постојућима, Правни факултета Универзитета у Бањој Луци, 2021.
- Грубач М., Вучковић Б., *Коментар Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима*, Цетиње, 2006.
- Шкулић М., *Међународно кривично право*, Универзитет у Београду – Правни факултет, Центар за издаваштво, Београд, 2020.

МЕЂУНАРОДНИ ПРОПИСИ И ДОКУМЕНТИ

- Евројска конвенција о међусобном пружању правне помоћи у кривичним стварима* (European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters, ETS no. 030, конвенција СЕ од 20. апри. 1959)
- Евројска конвенција о екстрадицији* (European Convention on Extradition, ETS no. 024, конвенција СЕ од 13. дец. 1957) са *Додатним протоколом уз Евројску конвенцију о екстрадицији* (Strasbourg, 15. окт. 1975) и *Другим додатним протоколом уз Евројску конвенцију о екстрадицији* (Strasbourg, 17. март 1978)
- Евројска конвенција о сузбијању саобраћајних деликата* (European Convention on the Punishment of Road Traffic Offences, ETS no. 052, конвенција СЕ од 30. септ. 1964)
- Евројска конвенција о надзору над условно осуђеним или условно отпуштеним извршиоцима кривичних дела* (European Convention on the Supervision of Conditionally Sentenced or Conditionally Released Offenders, ETS no. 051, конвенција СЕ од 30. септ. 1964)
- Евројска конвенција о преношењу постојућа у кривичним стварима* (European Convention on the Transfer of Proceedings in Criminal Matters, ETS no. 073, конвенција СЕ од 15. марта 1972)
- Евројска конвенција о сузбијању тероризма* (European Convention on the Suppression of Terrorism, ETS no. 090, конвенција СЕ од 27. јан. 1977)
- Евројска конвенција о трансферу осуђених лица* (Strasbourg, 21. март 1983) са *Додатним протоколом уз Конвенцију о трансферу осуђених лица* (Strasbourg, 18. дец. 1997)
- Евројска конвенција о узајамној помоћи у кривичним стварима из 1959. године са додатним протоколима*
- Конвенција УН против транснационалној организованог криминала са дојунским протоколима из 2000. године*
- Оквирна одлука Савета Европе о евројском налоју за хапшење и предају из 2002. године* (OJ ECL L 190/01, од 18. VII 2002).
- Конвенција о изручењу између чланица Евројске уније из 1996. године*
- Лисабонски уговор* (Treaty of Lisbon, OJ C 306/1 од 17. 12. 2007)

ЗАКони

- Закон о међународној правној помоћи у кривичним стварима, Службени гласник БиХ*, бр. 53/09, од 15. јуна 2009.

Miloš Babić, PhD*

RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF A FOREIGN CRIMINAL JUDGMENT

Summary

The recognition and enforcement of foreign criminal judgments is a form of criminal legal assistance that constitutes a significant form of cooperation between states in combating criminal offenses with an international element. Basically, this form of cooperation between states is a consequence of the internationalization of criminal law, the large circulation and migration of citizens, and especially the need for resocialization and rehabilitation of convicted persons who encounter great difficulties abroad due to distance from their families, lack of knowledge of a foreign language, etc. Therefore, it is the newest and at the same time the most demanding form of international criminal legal assistance within the framework of international criminal law, which, together with some other new forms, such as an arrest warrant and transfer and taking over of criminal prosecution, to a significant extent take the place of some traditional rules that were valid in this area. This created conditions for the establishment of new rules and principles based on a high degree of trust between states, which ultimately resulted in a significant transformation of mutual judicial cooperation and assistance in criminal matters.

The importance of this part of international law has been particularly pronounced in recent times in Bosnia and Herzegovina. Namely, a significant number of accused or already convicted persons used some outdated solutions in providing criminal legal assistance in order to avoid criminal prosecution or execution of criminal sanctions imposed on them. This was the main reason for the change in the concept of regulation of this area, and therefore in Bosnia and Herzegovina, following the example of some countries in the surrounding area, a special law was passed which regulates the conditions and procedure for providing international criminal legal assistance. This trend is also present in many other countries, especially those created in the Yugoslav territories, where the ratification of European conventions on international criminal legal assistance was also started.

Keywords: recognition and enforcement of a foreign criminal judgment, transfer of convicted persons, transfer of execution, dual criminality or identity of incrimination, exequatur procedure.

* Full professor of the Faculty of Law, University of Banja Luka, retired, milosbabic2012@gmail.com.